

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ:**

**Маркова Олена Віталіївна** – старший викладач кафедри медико-біологічних основ і фізичної реабілітації, заступник декана з навчально-виховної роботи факультету фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

*Коло наукових інтересів:* виховання здорового способу життя учнівської молоді.

**Турчак Анатолій Леонідович** – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки педагогіки, декан факультету фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

*Коло наукових інтересів:* фізичне виховання учнівської та студентської молоді.

**РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ**

**Валерій МИЦЕНКО (Кіровоград)**

*У статті розглянуті аспекти проблеми формування інформаційної культури майбутнього економіста. Визначається сутність поняття «інформаційна культура». Наводяться аспекти виявлення інформаційної культури та цілі, на які вона орієнтується. Вказано, що показником рівня інформаційної культури студента економічного профілю є інформаційна компетентність та визначені її критерії.*

*В статье рассмотрены аспекты проблемы формирования информационной культуры будущего экономиста. Определяется сущность понятия «информационная культура». Приводятся аспекты выявления информационной культуры и цели, на которые она ориентируется. Указано, что показателем уровня информационной культуры студента экономического профиля является информационная компетентность и определены ее критерии.*

*Ключові слова:* інформаційна культура студента, рівень інформаційної культури, інформаційна компетентність, інформаційне суспільство, інформаційні технології, компоненти інформаційної культури.

Розвиток сучасного суспільства супроводжується зростанням значущості інформаційної складової в усіх сферах життя, проникненням інформаційних ідей, засобів і технологій у виробництво, інфраструктуру, побут і суспільну психологію. Інформаційні технології проникли практично в кожен з галузей людської діяльності, навіть у культуру і мистецтво. Об'єкти культурної спадщини, які завжди були недосяжними для формалізації, зараз відтворюються в електронному вигляді, і це забезпечує якість, довговічність та ефективність їх зберігання. Поширення телекомунікаційних засобів дає можливість швидкого доступу до інформаційних ресурсів, накопичених людством. Разом з тим, не кожна людина реалізує можливості, які надаються інформаційними технологіями, і усвідомлює їх цінність. Необхідність орієнтації людини на використання інформаційних технологій сучасного рівня передбачає нові потреби людського суспільства в освіті: стає важливим засвоювати знання про основи інформаційного обміну, способи накопичення, зберігання, поширювання знань, засоби комунікації; набувати вміння відбору життєво важливої інформації та навички її цілеспрямованого

використання. Такі знання, уміння, навички є сутністю інформаційної культури.

В умовах інформатизації суспільства одним з найважливіших завдань професійної освіти є підготовка фахівців, які вільно орієнтуються не тільки в предметній області, але і в перспективних інформаційних і комунікаційних технологіях, пов'язаних з їх професійною діяльністю. Система професійної освіти в даний час повинна бути спрямована на формування інформаційного світогляду людини, підготовку і адаптацію до умов життя і праці в інформаційному суспільстві, яке не тільки відкриває для людини можливості доступу до інформації і знань, але й несе численні ризики і небезпеки. При роботі з великими об'ємами інформації важко стає в ній орієнтуватися, можливості сучасних інформаційних і комунікаційних технологій породжують небезпеку маніпуляції свідомістю і поведінкою людини. У зв'язку з цим перед системою професійної освіти виникає необхідність вирішення глобальної проблеми — підготувати людей до нових умов життя і професійної діяльності в інформаційному суспільстві, навчити їх ефективно використовувати можливості інформаційних і комунікаційних технологій і уміти захищатися від негативних дій при їхньому застосуванні.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, затверджена Президентом України в 2007 році, визначає напрям модернізації системи вищої освіти, який полягає в глобальній інформатизації всіх сфер життєдіяльності соціуму і пов'язаний з переходом до якісно нового типу суспільства — інформаційного суспільства [5].

Проведений аналіз основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки вказує на стрімке зростання об'ємів професійної інформації, що вимагає від системи вищої професійної освіти оновлення її змісту і розробки якісно нових педагогічних технологій, створення професійного інформаційного середовища підготовки фахівця, що дозволить забезпечити ефективність освітнього процесу, який формує інформаційну культуру спеціаліста в системі безперервної професійної підготовки у вузі.

Проблема формування і розвитку інформаційної культури широко обговорюється в даний час науково-педагогічним співтовариством.

Формують теоретичну основу становлення глобального інформаційного суспільства, допомагають осмислити проблеми розвитку людини та динаміку соціокультурних змін в ньому роботи Д. Белла, З. Баумана, З. Бжезінського, Ж. Бодрійяра, І. Валлерстайна, Ю. Габермаса, Е. Гіденса, П. Дракера, Д. Рісмана, Г. Кана, Р. Катца, М. Кастельса, Н. Лумана, Й. Масуді, М. Пората та ін.

Аналіз різних аспектів інформаційної культури, пов'язаних з перспективами, що відкриваються перед людиною в інформаційному суспільстві, представлений у роботах Ю. С. Зубова, Н. І. Гендіної та ін.

Отже інформаційна культура – здатність суспільства ефективно використовувати наявні в його розпорядженні інформаційні ресурси і засоби інформаційних комунікацій, а також застосовувати для цих цілей передові досягнення в галузі розвитку засобів інформатизації та інформаційно-комунікаційних технологій [362, 6].

Інформаційна культура – це особливий аспект соціального життя. Вона виступає як предмет, засіб і результат соціальної активності людини, впливає на характер і ефективність її практичної діяльності.

Інформаційна культура є багатофункціональною. Її загальними функціями виступають: регулятивна – інформаційна культура суттєво впливає на хід інформаційної діяльності, пізнавальна-інформаційна культура безпосередньо пов'язана з навчальною і дослідницькою діяльністю людини, комунікативна-інформаційна культура є невід'ємним компонентом взаємозв'язку людей, виховна-інформаційна культура сприяє освоєнню людиною всієї культури, оволодінню всіма інтелектуальними багатствами [3].

Аналіз стандарту вищої професійної освіти з економічних спеціальностей показує, що інформаційна підготовка студентів вузів економічного профілю відбувається недостатньо системно, найчастіше на першому і другому курсах навчання при вивченні дисциплін інформаційного циклу. У зв'язку з цим необхідне вдосконалення інформаційної підготовки студентів вузів шляхом створення і впровадження методичної системи формування інформаційної культури студентів вузу економічного профілю, заснованої на ідеї безперервного формування у вищій школі інформаційної культури студентів у процесі всього періоду навчання.

Таким чином, основна мета статті полягає в обґрунтуванні значення формування інформаційної культури як необхідної умови ефективної професійної діяльності майбутніх економістів.

Інформаційна підготовка студентів вузу економічного профілю буде ефективнішою і більшою мірою сприятиме формуванню інформаційної культури студентів, якщо обґрунтована і розроблена концепція методичної системи формування інформаційної культури студентів вузу економічного профілю, заснована на ідеї безперервного формування інформаційної культури студентів при вивченні як дисциплін інформаційної підготовки, так і дисциплін професійної підготовки. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця припускає структурування змісту навчання згідно п'яти концептуальним лініям і наявність блоків теоретичного і практичного учбового матеріалу, які ним

відповідають. Для цього можна виділити змістовні лінії безперервного формування компонентів інформаційної культури у студентів економічного профілю. Змістовне наповнення виділених ліній передбачає крім змісту інформаційних дисциплін включення питань інформаційної підготовки у відповідні теми професійних дисциплін; необхідно розробити модель методичної системи формування інформаційної культури студентів вузу економічного профілю, що включає систему принципів, основні лінії реалізації концепції, сукупність основних структурних елементів: зміст, форми, методи і засоби, домінуючі залежно від спеціальності професійної підготовки студентів.

Для цього потрібне комплексне педагогічне дослідження інформаційної підготовки студентів вузів, засноване на інтеграції досягнень в області педагогіки вищої школи, теорії і методики навчання інформатиці і культурології. В умовах інформатизації суспільства інформаційну підготовку майбутніх фахівців необхідно направити на формування у них інформаційної культури як професійно-особистісної якості. Зміст предмету «Інформатика» і дисциплін інформаційного циклу у вузах економічного профілю повинен бути структурованим згідно концептуальним лініям безперервного формування інформаційної культури у студентів економічного профілю, а змістовне наповнення виділених ліній повинне передбачати крім змісту інформаційних дисциплін включення питань інформаційної підготовки у відповідні теми професійних дисциплін. Модель методичної системи формування інформаційної культури студентів вузу має містити такі компоненти як мотиваційно-цільовий, змістовний, операційно-діяльний і оціночно-результативний. Методична система формування інформаційної культури студентів вузу має включати цілі, зміст методи і засоби, організаційні форми. Формування інформаційної культури відбувається безперервно з першого курсу по п'ятий і припускає використання авторських методик проведення практичних і лабораторних занять з інформаційних і професійних дисциплін.

Важливим питанням при підготовці студентів формування у них інформаційної культури фахівця економічного профілю, яка є інтеграційною професійно-особистісною якістю, що дозволяє ефективно взаємодіяти з соціально-інформаційним середовищем суспільства, проводити пошукову дослідницьку діяльність з використанням інформаційних і комунікаційних технологій, будувати інформаційні моделі процесів, що вивчаються, і явищ та аналізувати ці моделі за допомогою автоматизованих інформаційних систем.

Можна виділити наступні компоненти інформаційної культури фахівця економічного профілю: соціальний компонент, який визначає

культуру поведінки в інформаційному суспільстві, усвідомлення особистої відповідальності за характер поширюваної інформації, систему внутрішніх принципів і переконань, що перешкоджають розповсюдженню соціально-деструктивної економічної інформації і дезінформації, маніпулюванню свідомістю людей; комунікативний компонент, який характеризує культуру пошукової і дослідницької діяльності з професійних проблем шляхом використання інформаційних і комунікаційних технологій, відповідальне відношення до економічного співробітництва, ділових контактів за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій, уміння працювати в групі через комп'ютерні мережі моделюючий компонент, який полягає в умінні узагальнювати, систематизувати нове знання вже засвоєного, виявляти зв'язки і взаємозв'язки між окремими елементами економічного знання, в умінні будувати і аналізувати інформаційні моделі процесів, що вивчаються, за допомогою автоматизованих інформаційних систем; правовий компонент, який полягає в культурі захисту інформації від суб'єктів інформаційних відносин, в усвідомленій правовій відповідальності за здійснювані за допомогою інформаційних і комунікаційних технологій, в дотриманні авторських прав розробників програмних продуктів, в знанні правових норм і принципів укладення економічних договорів, в дотриманні законів соціально-економічної діяльності з використанням інформаційних і комунікаційних технологій; професійний компонент, який полягає в культурі застосування інформаційних і комунікаційних технологій в професійній діяльності: системному володінні професійно-інформаційними знаннями, інформаційними технологіями, стандартизованим і професійно-спеціалізованим програмним забезпеченням і в умінні використовувати їх в процесі ухвалення рішень в професійній діяльності [7].

Сформованість інформаційної культури студента безпосередньо залежить, на наш погляд, від сформованості компонентів інформаційної культури: соціального, комунікативного, моделюючого, правового, професійного. Для оцінки ефективності впровадження методичної системи формування інформаційної культури студентів вузу можна використовувати критерії сформованості компонентів інформаційної культури у студентів економічних спеціальностей, що дозволить диференціювати студентів на рівневі групи (низький, середній, високий рівні).

Студентам низького рівня інформаційної культури властиві формальне засвоєння знань, стереотипність мислення, відтворення учбових дій за зразком, низький пізнавальний інтерес, пасивність в ситуаціях інформаційної взаємодії.

Середній рівень інформаційної культури характеризується, усвідомленим освоєнням знань, самостійністю думок, вирішенням поставлених завдань різними способами, зацікавленістю в отриманні інформаційних знань і умінь.

Студенти з високим рівнем інформаційної культури відрізняються здатністю аналізувати засвоєння знань, гнучкістю мислення, творчим стилем інформаційної діяльності.

Сформульована система принципів формування інформаційної культури студентів вузу економічного профілю, серед яких: принцип інформаційної обумовленості вказує на чітке визначення умов застосування інформаційних технологій залежно від змісту цілей і етапу навчання вікових особливостей користувачів, а також використовуваної методики навчання принцип інформаційної системності і цілісності – в процесі навчання інформаційна культура формується як система компонентів; інформаційна культура як ціле має властивості, яких немає у компонентів. Ці системні властивості формуються при взаємодії компонентів шляхом посилення і прояву одних властивостей одночасно з ослабленнями інших. Таким чином, інформаційна культура як система компонентів – це не безліч підсистем (елементів), а певна цілісність; принцип міждисциплінарної інтеграції припускає реалізацію інтеграції курсу «Інформатика» і дисциплін інформаційного циклу здисциплінами професійної підготовки на основі виділення схожих елементів змісту в цілях формування інформаційної культури студентів вузів економічного профілю.

Таким чином, на нашу думку, інформаційна культура майбутнього економіста – це система інтеграційних взаємодій між розвитком інформаційної грамотності відповідно до сучасних досягнень науки і техніки, розвитком інформаційного досвіду, де головним критерієм виступає на базі одержаної інформації потенціал продукування нової корисної інформації, що становить певний рівень інформаційної компетентності спеціаліста. Інформаційна культура студента економічного профілю дає йому можливість самореалізації у процесі творчої інформаційної діяльності через використання інформаційних технологій, готує до самостійного продовження своєї освіти.

Рівень інформаційної культури суспільства може бути не тільки інтегральним показником його розвитку, а також одним з найважливіших рушійних факторів цього розвитку оскільки на сучасному етапі розвитку цивілізації здійснюється перехід до нового технологічного устрою, який базується на широкомасштабному використанні інформаційних ресурсів і наукових здобутків практично в усіх сферах людської діяльності.

### БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андрухив Л. В. Формирование у будущих экономистов умения работать с информацией. Текст.: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Л. В. Андрухив; АТУ. Астрахань, 2008. – 19 с.
2. Боровков А. Б. Диагностическая функция информационно-образовательной среды. Электронный ресурс. / А. Б. Боровков // Электронный журнал Вопросы Интернет образования. — 2003. — №10.
3. Виноградов В. А. Информационная культура, как фактор повышения информационной деятельности. Текст. / В. А. Виноградов. — Л.: Наука, 1990. -216 с.
4. Гендина Н. И. Концепция формирования информационной культуры личности: опыт разработки и реализации.//Открытое образование. - 2005 – № 6. - С. 74-82.
5. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К.: НІСД. – 2010. – 64 с.
6. Енциклопедія освіти. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1038 с.
7. Choo, C.W., Furness, C., Raquette, S., van den Berg, H., Detlor, B., Bergeron, P., et al. (2006). Working with information: Information management and culture in a professional services organization. Journal of Information Science, 32(6), P. 491–510.
8. Ginman, M. (1988). Information culture and business performance. IATUL Quarterly, 2(2), P.93–106.

### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**Миценко Валерій Іванович** – кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедри іноземних мов Кіровоградського національного технічного університету.

*Коло наукових інтересів:* проблеми формування професійних якостей майбутніх фахівців-економістів.

## РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (XVIII – XIX СТ.)

**Марина НАЗАРЕНКО (Кіровоград)**

*Стаття висвітлює історичний аспект проблеми професійної підготовки вчителів музики. Узагальнюється набутий у цій галузі науково-методичний та практичний досвід, проводиться критичний аналіз форм і методів фахового навчання педагогів-музикантів у провідних вітчизняних навчальних закладах XVIII – XIX століть.*

*Статья освещает исторический аспект проблемы профессиональной подготовки учителей музыки. Обобщается приобретенный в этой области научно-методический и практический опыт, проводится критический анализ форм и методов специального обучения педагогов-музыкантов в передовых отечественных учебных заведениях XVIII – XIX веков.*

*Ключові слова:* вчитель музики, музична освіта, професійна підготовка.

Удосконалення системи фахової підготовки сучасного вчителя музики можливе тільки на основі вивчення основних закономірностей та механізму функціонування цієї системи, критичного аналізу накопиченого в цій галузі науково-методичного та практичного досвіду, впровадження нових форм і методів навчання, що відповідають вимогам сьогодення.

Важливі аспекти становлення і розвитку національної мистецької освіти, а також загальної та професійної розкрито у дослідженнях Л. Масол, С. Мельничука, Н. Миропольської, О. Олексюк,